

Ongeveer zoveel

tijd, klei en vuur

GHESQ · Villiers-les-Moines · Bourgondië

Ongeveer zoveel

Tijd, klei en vuur

1. De Aankomst

Tegen de middag loopt het erf vol.

De eerste auto rijdt te ver door en moet achteruit.

De tweede blijft bij de poort staan, alsof er nog een laatste ogenblik nodig is.

Ik sta bij de keuken, tegen de oude muur.

In het atelier ligt alles klaar. Dat heb ik net nog gecontroleerd.

Dan komen de koffers, de tassen en de jassen. Acht vrouwen stappen uit, sommigen alsof ze hier al geweest zijn.

Ze kijken naar de boerderij, naar de tuin en uiteindelijk naar mij.

Die gezichtsuitdrukkingen ken ik intussen. Blij. Een beetje opgewonden.

Eindelijk.

“Kijk, die honden.”

“Ik ken ze van de foto’s.”

De oudste hond komt kijken wie er op haar erf staat. Ze laat zich aaien door iemand die haar naam al kent.

Ik moet lachen.

“Ik volg je al lang,” zegt iemand.

“Ik wilde vorig jaar al komen, maar toen zat het vol.”

“Ik ben eens naar een verkoop van je geweest.”

Een andere vrouw vertelt dat ze thuis een koffiekop van mij heeft. Ik ken haar niet. Zij drinkt al jaren uit iets wat ik gemaakt heb.

Wie samen aankomt, arriveert als groep, met gesprekken die onderweg al begonnen zijn. Wie na elkaar aankomt, brengt nog een tijdje haar eigen leven mee.

De luidste stemmen vinden elkaar snel.

Een vrouw begint iets te vertellen.

Niemand lijkt dat erg te vinden.

Nog niet.

De luide vrouw blijft midden op het binnenplein
staan en kijkt rond.

“Hier is het dus.”

Ik zeg ja.

Ze kent de plek. Niet echt. Enkel van foto's.

De oven in de tuin wordt herkend.

“Ah, daar staat hij.”

Het Vuurmonster.

Voor mij staat hij gewoon waar hij altijd staat.

“Welke kamer?”

“Waar slaap jij?”

“Is dat bed nog vrij?”

Deuren gaan open en dicht, koffers blijven in de gang staan. Iemand kiest het bed bij het raam, twee vrouwen besluiten samen een kamer te nemen en een ander twijfelt nog.

Iemand is haar tandenborstel vergeten.

Beneden komen de eerste vragen over het eten.

Geen melk voor de een. Geen suiker voor de ander.
Geen grote vissen voor nog iemand anders.

Aan de lange tafel probeer ik de namen bij de gezichten te houden. De eerste lukt nog, daarna beginnen ze door elkaar te lopen. Ik haal er twee door elkaar.

Er wordt verteld over de reis. Over thuis. Over hoe lang iemand al draait.

Ik luister. Soms stel ik een vraag. Soms zeg ik iets
wanneer het stilvalt.

Ik heb hen tenslotte uitgenodigd.

Iedereen is vriendelijk.

Ik doe mijn best.

De luiden praten luid. De stillen luisteren. Er wordt
gelachen.

Later lopen we naar het atelier.

Daar gebeurt het opnieuw.

“Dit herken ik.”

De schijven. De planken. De ramen.

Een vrouw loopt meteen door naar buiten, tot bij
de oven.

Ik laat zien waar alles staat: de klei, de emmers, de
gereedschappen.

Een vrouw gaat achter een schijf zitten en legt haar hand op de rand.

“Neem ik deze?”

“Als je wilt.”

Ze legt haar handen op haar knieën. Een ander geeft de schijf een kleine duw. Hij draait.

Er worden geen keramiekvragen gesteld.

Nog niet.

Ze kijken.

Morgen zitten ze hier met hun handen in de klei.

Ik weet wat ik ga doen. Centreren. Openen.
Optrekken. Dat deel ken ik. Ik heb dit vaker
gedaan.

Toch heb ik vanmorgen de klei en de schijven nog
eens gecontroleerd.

's Avonds zitten we opnieuw aan de lange tafel.

De namen gaan al iets beter. De gesprekken ook.

Iemand schenkt wijn in. Brood wordt gedeeld. Er wordt gelachen om iets waarvan ik een uur later niet meer weet wat het was.

Ze zijn gekomen voor iets wat ze denken te kennen.

Ik ken hen nog nauwelijks.

Na het eten blijven glazen staan. Stoelen schuiven naar achteren. Eén voor één verdwijnen ze naar boven.

Achter sommige ramen brandt nog licht.

In de keuken staat een glas op tafel.

Ik zie het.

Ik ruim het niet op.

Buiten is het donker. Boven het erf staan sterren.
Een hond loopt door het gras.

Alles is klaar.

Dat was het vanmorgen ook al.

Morgen beginnen ze.

Ook ik ben nerveus.

2. Centreren

De volgende ochtend ben ik als eerste in het atelier.

De hompen klei liggen klaar op tafel. Ongeveer even groot. Ongeveer even zwaar.

Ik weeg ze al jaren niet meer. Mijn handen weten ongeveer hoeveel.

En dan nog.

Ik duw met mijn duim in de eerste.

Goed.

De vrouwen komen binnen.

Niet tegelijk. Eén met een kop koffie, iemand anders nog met nat haar. Er worden schorten gezocht. Een stoel wordt opzijgeschoven.

Gisteren liepen ze hier nog rond en keken.

Nu moeten ze gaan zitten.

Iedereen kiest een schijf.

De gesprekken gaan nog even door. Een stoel schuift. Iemand bindt haar haar samen. Een ander trekt haar schort recht en nog eens recht.

Dan ga ik achter mijn schijf zitten. Het wordt stiller. Acht gezichten kijken naar mij.

Ik neem een homp klei en gooi die op de schijf.

Een doffe klap.

“Eerst centreren.”

Ik zet de schijf aan, maak mijn handen nat en zet ze rond de klei. Onder de druk draait de homp eerst nog weg, tot hij stil onder mijn handen komt te staan.

Ik voel hun ogen. Niet op mijn gezicht. Op mijn handen.

“Dan openen.”

Mijn duim gaat naar beneden.

“Niet te diep.”

Ik laat met een naald de dikte van de bodem zien.

“En dan optrekken.”

De wand komt omhoog.

Ik hoef niet meer na te denken waar mijn vingers staan. Mijn handen kennen de weg. Voor hen gaat het snel. Ik zie het aan hun gezichten.

Ik doe het nog een keer. Langzamer deze keer.

Centreren. Openen. Optrekken.

Ik stop de schijf.

Er staat een kom.

Niet bijzonder.

Voor mij.

“Nu jullie.”

Er wordt gelachen. Een beetje zenuwachtig.

De eerste zet haar klei op de schijf.

Te voorzichtig.

“Harder.”

Ze probeert opnieuw.

De homp zit niet helemaal in het midden.

“Maakt niet uit. Doe maar.”

Dan draaien alle schijven.

Water. Handen. Klei.

Al snel ziet geen enkele homp er nog hetzelfde uit.

Ze kijken naar hun eigen handen, naar de klei en soms naar de schijf ernaast.

“Die van haar staat al stil,” zegt iemand.

“Die van jou draait toch ook,” antwoord ik.

“Ja, maar niet zo.”

Ik ga naast haar zitten.

Haar schouders staan hoog.

Ik leg mijn handen over de hare.

“Minder kracht. Voel.”

Eerst duwt ze nog tegen mijn handen in.

Dan niet meer.

De klei loopt rustiger.

Ze kijkt naar haar handen.

“O.”

Ik haal de mijne weg. Haar schouders blijven nog even waar ze waren. Dan zakken ze. Bij de volgende schijf zit iemand al met haar vingers in het midden.

“Wacht,” zeg ik nog.

Te laat.

Haar vingers gaan door de bodem. Ze kijkt naar mij en dan naar het gat.

“Opnieuw,” zeg ik.

Terwijl zij de klei van de schijf haalt, zie ik aan de andere kant van het atelier een wand omhoogkomen.

Te snel. Te dun. Ik zie het gebeuren. Zij nog niet.

“Rustig,” zeg ik.

De rand begint te bewegen.

Ze probeert hem recht te trekken.

“Niet meer aankomen.”

Te laat. De pot zakt opzij. Ze kijkt ernaar. Dan naar mij. En begint te lachen. De vrouw naast haar ook.

Even later wordt er aan de andere kant gelachen. Ik weet niet waarom.

“Opnieuw,” zegt iemand.

Nieuwe hompen. Nieuwe pogingen.

Dezelfde woorden beginnen door het atelier te klinken.

“Kalm.”

“Niet zoveel water.”

“Handen samen.”

“Ellebogen steunen.”

“Niet trekken.”

“Voel.”

Ik loop van schijf naar schijf. Bij de ene hoef ik bijna niets te doen. Bij de andere blijf ik zitten.

Bij een van hen blijf ik staan. Haar klei staat stil. Niet helemaal. Maar bijna.

“Zie je wat je doet?”

Ze kijkt naar de klei.

“Wat?”

“Je hebt gecentreerd.”

Ze kijkt opnieuw.

Dan naar mij.

“Echt?”

“Ja.”

Er gebeurt iets met haar gezicht, alsof ze me niet meteen gelooft. Ze kijkt weer naar haar handen.

Ik loop verder.

Soms leg ik mijn handen over die van hen. Soms neem ik over, alleen om iets te tonen.

Ik probeer dat niet te lang te doen.

Het is verleidelijk een pot te redden die niet van mij is.

“Maar bij jou ziet dat er gemakkelijk uit,” zegt iemand.

“Dat is het ook,” antwoord ik.

Ze kijkt me aan.

“Na tienduizend potten.”

Daarna probeert ze opnieuw.

Tegen de middag staan er kommen op de planken.

Scheef. Laag. Te dik. Te dun. En een paar mooie.

Een vrouw zet de hare neer en doet een stap achteruit. Dan kijkt ze naar de kom ernaast. En weer naar de hare. Ze draait haar kom een kwartslag.

Ik zeg niets.

Eén is een schaal geworden zonder dat het de bedoeling was.

Ze houdt hem nog even vast.

“Eigenlijk vind ik hem zo wel mooi.”

Ze zet hem op de plank.

Niemand heeft nog schone handen. Op de vloer
liggen spatten klei. Rond de schijven staan
emmertjes met grijs water. Een spons ligt waar hij
niet lag toen we begonnen.

Vanmorgen lagen hier alleen hompen klei.

Nu staan er dingen die ze niet helemaal zo bedoeld
hebben. En toch blijven ze ernaar kijken.

“En morgen?” vragen ze.

“Opnieuw.”

Iemand kreunt.

Een ander lacht.

Ik glimlach.

Morgen opnieuw.

3. De Herhaling

De volgende ochtend ben ik niet meer alleen in het atelier. Wanneer ik binnenkom, zit er al iemand achter haar schijf.

“Goeiemorgen.”

“Goeiemorgen.”

De anderen volgen. Niemand vraagt waar de schorten liggen. Emmertjes worden gevuld. Een spons ligt waar hij gisteren bleef liggen.

Mijn draaischijf is schoon.

Ik blijf ervoor staan. Gisteren liet ik hem vuil achter.

Ik kijk rond. Niemand zegt iets.

Iedereen neemt weer plaats aan haar eigen schijf.

Gisteren moesten ze gaan zitten. Vandaag gaan ze zitten. Dat scheelt.

Ik hoef minder te zeggen.

De eerste schijven beginnen te draaien.

Bij één vrouw staat de klei bijna meteen stil onder haar handen.

“Ja.”

Meer zeg ik niet.

Twee schijven verder vecht iemand nog met dezelfde beweging als gisteren. De homp slingert.

Meer water.

Nog meer water.

“Niet zoveel.”

Ze knikt.

Twee minuten later grijpt ze opnieuw naar het emmertje.

Ik volg haar hand. Zij volgt mijn blik.

Haar hand blijft boven het water hangen.

Ik loop verder.

Aan de andere kant helpt een vrouw die al langer draait iemand naast haar. Ze schuift haar stoel dichterbij.

“Je moet je hand hier zetten,” zegt ze.

Ze doet het voor. De andere probeert.

“Nee. Wacht.”

Nog een keer.

Ik blijf op een afstand staan.

“En dan?” vraagt de ander.

“Dit moet je gewoon leren door te doen.”

Ik glimlach. Dat scheelt mij weer een zin.

Na een tijdje wordt het stil.

Niet echt stil.

De schijven zoemen. Water klotst in een emmertje.
Een houten lomer valt op de grond.

“Sorry.”

Niemand reageert.

Ze raapt hem op.

De schijven draaien verder.

Gisteren werd iedere mislukking nog aangekondigd.

“Hij staat scheef.”

“Hij zakt.”

“Wat doe ik fout?”

Vandaag niet meer. Soms hoor ik alleen een vloek.

Dan het geluid van klei die van de schijf wordt
gehaald.

Een nieuwe homp.

Opnieuw.

Aan een van de schijven is iets anders aan de gang.

Een kom is ingezakt. Niet helemaal. Eén kant staat
nog overeind, de andere hangt naar buiten.

De vrouw aan de schijf kijkt ernaar. Haar
buurvrouw buigt zich dichterbij.

“Laat eens.”

“Niet aankomen,” zegt de vrouw aan de schijf.

“Ik doe niets.”

“Je doet wel iets.”

Haar buurvrouw duwt met één vinger tegen de rand.

De kom zakt verder.

Er wordt gelachen.

Iemand maakt er met twee vingers een oor aan.

“Voilà.”

“Wat is het?”

“Geen idee.”

“Mooi.”

Nu lacht de rest ook.

Ik kijk ernaar.

Gisteren moest iedere pot nog een pot worden.

Blijkbaar hoeft dat vandaag niet meer.

Ik ga zitten bij een vrouw die haar pot te ver heeft opengetrokken. Ze probeert hem te redden en haar handen worden steeds sneller.

“Niet doen.”

Ze stopt.

De wand trilt.

We kijken allebei hoe hij langzaam naar binnen zakt.

Ze zucht.

Ik raak hem niet aan.

“En nu?” vraagt ze.

Ik haal mijn schouders op.

Ze kijkt opnieuw. Steekt twee vingers in de klei en duwt voorzichtig. De wand zakt nog wat verder. Ze draait de schijf langzaam rond.

“Eigenlijk vind ik hem zo mooier,” zegt ze.

“Dan is het een schaal.”

Ze lacht.

Ik loop verder. Tegen de middag raken de planken voller.

Aan tafel wordt eerst nog gepraat.

Dan komt het eten. Niemand heeft gevraagd wat we eten. Het staat er gewoon.

Na een tijdje hoor ik alleen bestek tegen borden. Iemand scheurt een stuk brood af. Een glas wordt gevuld. Niemand probeert de stilte op te lossen.

Na het eten gaan ze vanzelf terug naar het atelier.

Ik blijf nog even aan tafel.

Wanneer ik later binnenkom, draaien de schijven al. Ik blijf in de deuropening staan. Niemand kijkt op.

Een vrouw buigt over haar klei. Naast haar doet iemand hetzelfde.

Aan de andere kant wordt zacht gelachen om iets wat ik niet gehoord heb.

Ik hoef niet te weten waarom.

De stilte hier is een andere dan daarnet aan tafel.

Daar werd gegeten.

Hier wordt gezocht.

Ik ga naar mijn schijf.

Er ligt geen klei voor mij.

Ik pak een homp.

Ongeveer zoveel.

“En dan nog,” denk ik.

4. De Wrijving

Op de derde dag staat de koffie klaar voordat ik beneden ben. Iemand heeft brood gesneden en de vaatwasser geleegd.

“Goeiemorgen.”

Ik antwoord iets wat daarop lijkt.

Mijn rug is stijf. Ik blijf nog wat rechtop staan voor ik aan tafel ga zitten.

De gesprekken zijn al begonnen.

Aan het ene uiteinde van de tafel wordt verteld, aan het andere geluisterd. Iemand begint aan een verhaal. Halverwege neemt een andere stem het over. Ze laat haar zin liggen.

Na het ontbijt lopen we naar het atelier.

Emmertjes worden gevuld. Schorten aangetrokken. De eerste schijf draait voordat ik goed en wel binnen ben.

Dat bevalt me.

Ik pak klei.

Achter mij wordt gepraat.

Over hoeveel klei iemand gebruikt. Over waarom de ene kom groter wordt dan de andere.

Achter mij vraagt een vrouw aan de anderen:

“Is hier geen weegschaal in dit atelier?!”

Ik draai me om.

“Daarvoor ben je hier aan het verkeerde adres.”

Even is het stil.

“Ah.”

Ik draai me weer naar mijn schijf. De homp ligt in mijn hand. Ongeveer zoveel. Ik sla hem neer.

Aan de andere kant van het atelier draait iemand al.

“Is dit goed?” vraagt ze.

“Draait hij?”

“Ja.”

“Dan draait hij.”

Ze kijkt naar haar kom.

Niet overtuigd.

Op een andere schijf ligt alleen nog een natte
homp klei. Ik ga er naar toe.

“Ik kan dit niet,” zegt ze.

“Wil je stoppen?”

“Nee.”

“Stop dan met vooraf te beslissen wat het moet
worden.”

Ze kijkt naar de klei.

Begint opnieuw.

Langzamer.

Ik blijf nog even staan.

Klei luistert niet naar wat we van haar willen.

Dat is vervelend. En soms een opluchting.

De ochtend gaat verder.

Schijven. Water. Klei.

Er wordt meer gepraat dan gisteren. Iemand zingt een paar woorden van een lied en houdt weer op.

Bij dezelfde schijf ligt de spons doorweekt naast een plas water.

“Niet te veel water.”

“Ik weet het.”

Ik loop door. Iemand zegt iets tegen me. Ik hoor haar niet goed.

“Wat?”

Ze herhaalt het. Deze keer versta ik haar.

De anderen lachen.

Ik niet.

Ze kijkt me kort aan.

“Ik ben zo terug,” zeg ik.

Boven doe ik de deur van mijn kamer dicht en ga op het bed zitten.

Beneden hoor ik stemmen. Een lach. Dan nog een.

Ik doe niets.

Dat lukt me niet lang.

In de kast staat een fles whisky. Ik schenk mezelf een glas in en blijf ermee op de rand van het bed zitten.

Beneden wordt opnieuw gelachen.

Zonder mij.

Ik neem een slok.

Als ik terugkom, draaien de schijven nog. Niemand heeft op mij gewacht. Bij dezelfde schijf ligt de spons opnieuw doorweekt naast een grotere plas water.

“Niet te veel water,” zeg ik.

“Ik hoor het je zeggen.”

“Dan is de volgende stap eenvoudig.”

Ze kijkt op.

Ik zie haar antwoord al komen.

“Minder water?”

“Voilà.”

Ze trekt haar hand uit het water.

Ik loop verder.

Een paar minuten later staat iemand op.

“Waar is mijn bril?”

Ze kijkt op haar tafel. Onder een doek. Naast haar schijf.

“Mijn bril.”

Iemand tegenover haar wijst.

Ze voelt aan haar haar.

“O.”

De bril zit boven op haar hoofd.

Een seconde is het stil.

Dan begin ik te lachen.

Harder dan nodig.

Later wordt er aan tafel minder gepraat. Iemand
schept nog wat op. De schaal gaat verder zonder
dat erom gevraagd wordt.

Aan de overkant zit de vrouw van de weegschaal.
Ze eet. Ik kijk naar haar. Dan naar mijn handen.
Vanmorgen vroeg ze hoeveel klei. De homp lag al
in mijn hand. Ongeveer zoveel.

Ik neem nog wat brood.

5. De Oversteek

De volgende ochtend hoor ik ze voordat ik ze zie.
Stoelen in de keuken. Iemand die de trap afloopt.
Het geluid van koffie.

Ik wil blijven liggen. Mijn rug voelt beter dan
gisteren. Mijn knie niet. Ik zet voorzichtig mijn voet
op de grond.

Beneden hangt de geur van koffie.

Het goedemorgenritueel.

Niemand vraagt wat we vandaag gaan doen. Ze
weten het.

Na het ontbijt lopen de eersten naar buiten.

Ik blijf in de keuken. Door het raam zie ik ze naar
het atelier gaan. Eén voor één. Twee samen.

Niemand kijkt om.

Ik schenk nog koffie in.

In de verte hoor ik een schijf beginnen. Dan een
tweede. Het afdraaien moet vandaag gebeuren.

Ik drink mijn koffie uit. Langzaam. Daarna loop ik toch naar het atelier. De deur staat open. De vrouwen werken.

Een van hen zit naast een andere en doet iets voor met haar handen. De andere probeert.

“Nee, zo.”

Nog eens.

Ik blijf bij de deur staan. Niemand kijkt op. Op de werktafel ligt gereedschap. Een spons wordt uitgespoeld en teruggelegd. Iemand schuift haar stoel opzij om een ander door te laten en schuift hem daarna terug. Niets bijzonders.

Op de eerste dag moest ik nog vertellen waar alles lag.

Ik loop naar binnen. Bij een schijf staat een kom die gisteren nog onmogelijk zou zijn geweest.

“Mooi,” zeg ik.

“Vind je?”

“Ja.”

Haar schouders zakken een beetje. Ze kijkt weer naar haar kom.

Aan de andere kant hoor ik:

“Niet zoveel water.”

Deze keer is het niet mijn stem.

De vrouw bij het emmertje trekt haar hand terug.

“Ja, ja.”

Er wordt gelachen.

Ik loop tussen de schijven door. Bij de ene kijk ik. Bij de andere ook. Niemand vraagt iets.

Ik loop weer naar buiten.

Achter de boerderij staat een oude steen waar ik soms op zit. Van hieruit kan ik het atelier niet zien, alleen horen.

Ik ga zitten.

Het gras beweegt in de wind. Verderop staan de bomen bijna stil en ergens hoor ik een vogel die ik niet herken. Uit het atelier komt het zachte,

gelijkmatige zoemen van de schijven, af en toe
onderbroken door een stem, een lach, wat water dat
in een emmer valt.

Ik hoef er niet naartoe.

Dat is vreemd.

Tot gisteren stond ik nog tussen hen in, van schijf
naar schijf, handen over handen, kijken, corrigeren,
voordoen, opnieuw.

Nu zit ik hier.

Mijn atelier klinkt zonder mij precies hetzelfde.

Ik leg mijn handen op mijn knieën en blijf zitten,
langer dan nodig, tot ik merk dat er eigenlijk geen
reden is om op te staan.

Er komt een windvlaag over het gras. Ik sluit mijn
ogen.

Dan hoor ik voetstappen achter me.

“Wat doe je hier?”

Ik kijk op.

“Niets.”

We lachen.

“Dat is nieuw.”

“Blijkbaar.”

Ze blijft staan.

“Alles goed?” vraag ik.

“Ja.”

Ze kijkt naar mij. Dan naar het atelier.

“Oké dan.”

Ze loopt terug.

Ik blijf zitten. Alleen. Gewoon alleen. De zon staat al hoger wanneer ik uiteindelijk opsta.

Op de planken staan de afgedraaide stukken. Ik pak een kom. De rand voelt droog. Te droog. Ik onderzoek de rest.

“Ze moeten naar de tuin,” zeg ik.

Een paar vrouwen komen kijken.

“Allemaal?”

“Ja, allemaal.”

De eerste neemt een pot. Met twee handen.

“Voorzichtig. Ze zijn nu op hun zwakst.”

De anderen pakken hun werk. Een kom. Een
schaal. Twee potten. Ze lopen door de tuin.
Langzaam.

Bij een oneffenheid vertraagt de voorste. Achter
haar wacht de rest. Niemand zegt iets.

Ik loop achteraan.

Heen.

Terug.

Heen.

Terug.

Bij iedere tocht blijven er minder stukken in het
atelier achter.

Dezelfde handen die drie dagen geleden nog te hard tegen de klei duwden, dragen haar nu alsof ze kan breken. Wat ook zo is.

Bij de laatste kom blijft een vrouw voor me staan.

“Deze ook?”

Ik raak de rand aan.

“Ja.”

Ze neemt hem mee.

De rekken zijn leeg. Gisteren stonden ze vol. Buiten worden de stukken neergezet. Nog zo lang mogelijk in de zon. Niet te dicht bij elkaar.

Iemand verschuift een kom. Een ander maakt plaats. Niemand hoeft te vragen waar.

Als het laatste stuk staat, gaat iemand rechtop staan.

“Oef.”

We lopen terug.

Een uur later komt een vrouw naar me toe.

“Mijn schaal is gebarsten.”

Ik kijk naar haar.

“Waar?”

Ze neemt me mee naar het tuinatelier. Een barst loopt vanaf de rand naar beneden.

“Kijk hier,” zegt ze.

“De zon,” antwoord ik.

“Ja, te snel.”

Ze kijkt naar de schaal.

“Jammer,” zegt ze.

“Ja.”

Ze hurkt naast me. Met haar vinger volgt ze de barst zonder hem aan te raken.

“Hij was wel mooi.”

“Hij is mooi.”

Ze kijkt naar mij. Dan weer naar de schaal.

“Ja.”

Ze komt recht.

“Wat doen we ermee?”

“Laten staan.”

“Goed.”

Ze loopt terug naar de anderen.

Ik blijf nog bij de schaal. Dan sta ik op. Mijn knie protesteert even. Dan loop ik terug.

6. Glazuren

Aan de lange eettafel pak ik een glas op. Aan de buitenkant zitten een paar opgedroogde druppels water.

Dertig jaar geleden zei iemand tegen me: “Glazen zijn vooral aan de buitenkant vuil.” We stonden glazen af te wassen, ergens in een café. Ik weet niet meer waar of wie, maar die zin is gebleven.

Ik draai het glas tussen mijn vingers. Naast de druppels zit een vingerafdruk. Ik pak een doek en wrijf hem weg.

Iemand schuift de broodmand naar me toe.

“Merci.”

De volgende ochtend zijn de potten droog. Op de tafel buiten staan de emmers al klaar.

Een vrouw pakt haar kom met twee handen op en draagt hem ernaartoe. Asgrijs. IJzerrood.

Kopergroen. Er wordt geroerd; een stok schraapt over de bodem.

Ze houdt haar kom boven de emmer met asgrijs glazuur.

“Deze?”

“Als je wilt.”

“En hoe wordt die?”

Ik kijk in de emmer.

“De vorige keer werd hij mooi.”

“En deze keer?”

“Dat zien we na de oven.”

Ze houdt haar kom nog even boven de emmer.
Dan laat ze hem in het glazuur zakken.

Even is hij helemaal weg.

Wanneer ze hem weer optilt, loopt het grijs langs de wand naar beneden. Ze draait de kom en zet hem op de plank.

Aan de andere kant van de tafel twijfelt iemand tussen twee emmers.

“Welke zou jij nemen?” vraagt ze.

“Welke wil jij?”

“Dat vraag ik juist aan jou.”

“Ik weet het.”

Ze zucht en pakt de grijze.

Later staan alle potten op de planken. Dof. Hier en daar een druppel die nog moet worden weggeveegd.

Een vrouw loopt langs haar werk en stopt bij een kom.

“Die was mooier vóór het glazuur.”

“Dat kan,” antwoord ik.

“Je bent echt slecht in geruststellen.”

Ze loopt verder, maar blijft nog eens staan om naar haar kom te kijken.

Ik controleer de voeten van de potten. Onder één kom zit glazuur waar het niet mag zitten. Ik veeg het weg en zet de kom terug.

Morgen neem ik ze allemaal opnieuw in mijn handen.

7. Mijn Monster

De oven vullen doe ik zelf.

De anderen hebben hun werk gebracht. Tot hier waren het hun handen die draaiden, optrokken, afwerkten, glazuurden.

Nu neem ik over.

De potten staan op planken bij de oven. Kommen. Schalen. Een paar vormen waarvoor nog altijd geen goede naam bestaat.

Ik loop erlangs. Sommige herken ik meteen.

De kom die bijna werd weggegooid. De schaal die anders werd dan bedoeld. Een rand waar te lang aan gewerkt is.

Een week geleden waren het hompen klei.

Nu weet ik bijna van iedere pot van wie hij is.

Acht paar handen.

Nu enkel de mijne.

De oven staat open.

Mijn Monster.

Zo noem ik hem al jaren.

Koud ziet hij er bijna onschuldig uit. Steen. Roet. Een donkere opening waar ik gewoon in kan kruipen. Vanavond jaagt het vuur door hem heen en wordt deze donkere hoop steen iets anders.

Ik buig voorover en kijk naar binnen.

Het ruikt er nog naar de vorige stook. As, steen, iets waarvoor ik geen naam heb en dat ik toch onmiddellijk herken.

Ik ken deze oven. Ik heb hem zelf gebouwd. Steen voor steen. Ik weet waar de trek begint, waar het vuur graag naartoe wil, waar het te snel gaat en waar ik moet opletten.

Tenminste, meestal.

Ik pak de eerste kom, controleer de voet en veeg er nog wat glazuur af. Ik zet hem op de ovenvloer.

Niet daar.

Een beetje naar links.

Ik pak hem opnieuw.

Twee centimeter.

Goed.

De volgende.

Langzaam vult de vloer zich.

Grote stukken onderaan. Kleinere ertussen.

Genoeg ruimte voor de vlam om haar weg te vinden, niet zoveel dat ik straks naar lege plekken zit te stoken. Het is een puzzel waarvan ik de oplossing pas ken wanneer er niets meer bij kan.

Bij iedere pot buig ik voorover. Na een tijdje blijf ik bij het rechtekomen staan tot mijn rug weer mee wil.

Dan verder.

Een vrouw komt kijken.

“Kan ik helpen?”

“Nee.”

Het antwoord komt sneller dan nodig. Ze blijft bij de opening staan.

“Waarom eigenlijk niet?”

Ik kijk naar de pot in mijn handen.

“Omdat ik moet weten waar alles staat.”

“Wij kunnen toch aangeven?”

“Dat kan.”

We wachten.

“Maar?” vraagt ze.

“Dan moet ik ook nog op jullie letten.”

Ze lacht.

“Duidelijk.”

Ze loopt terug. Ik kijk haar na. Dan zet ik de pot neer. Ik schuif hem een centimeter naar rechts.

Nee.

Terug.

Beter.

Laag na laag verdwijnt het werk van de voorbije dagen in de oven. Wat voor hen een kom is, wordt voor mij ook ruimte.

Hoogte.

Afstand.

Vlam.

Een grote schaal dwingt drie andere stukken naar een andere plek. Een kleine kom past precies in een ruimte die ik al had opgegeven. Soms weet ik meteen waar iets moet staan.

Buiten hoor ik stemmen. Iemand lacht.

Ik zet de pot tussen de andere en kijk naar de rijen voor me. Wat een week lang over schijven, planken en tafels verspreid stond, moet straks in deze ruimte passen. Straks sluit ik de deur. Dan blijft elke pot staan waar ik hem heb neergezet.

Daar werk ik altijd naartoe.

En dan begin ik weer te twijfelen.

Had die schaal niet hoger gemoeten? Kan daar genoeg vlam langs? Staat die kom niet te dicht?

Ik weet het.

Meestal.

Ik verander nog één ding. Dan nog één. Bij de laatste pot blijf ik langer staan. Er is nog plaats. Niet veel. Ik draai hem in mijn handen.

Links.

Nee.

Achteraan.

Ook niet.

Uiteindelijk staat hij bijna waar ik hem eerst wilde zetten. Ik trek mijn handen terug. Kijk. Niets raakt elkaar. Overal kan vuur langs.

Denk ik. Hoop ik.

Mijn knieën protesteren wanneer ik rechtkom. Ik leg mijn handen in mijn onderrug en kijk naar binnen.

Vol is vol. Kommen, schalen, potten. Dagen werk.
Acht paar handen.

Ik trek de deur dicht. Eerst de ene bout. Dan de
andere. Ik draai ze aan. Nog een halve slag.

Ik kijk door het kijkgat.

Zwart.

Mijn Monster is dicht.

Nu is er niets meer aan te doen.

Dit is het.

8. Vuur

We beginnen voor het donker wordt.

Het hout ligt klaar. Dun apart van dik. Meer dan genoeg, denk ik. De oven staat nog zoals ik hem vanmorgen heb achtergelaten.

Dicht.

Vol.

Ik open de stookdeur en steek het vuur aan. Geen groot vuur. Een paar dunne stukken hout, wat papier, rook die eerst niet goed weet waarheen en dan toch de opening vindt.

Een kleine vlam. Meer niet.

De vrouwen staan erbij.

“Is dat alles?”

“Voorlopig.”

Iemand lacht.

Na het vullen en sluiten hadden ze misschien iets anders verwacht. Maar een oven van deze grootte begint niet met geweld. Hij begint met wachten.

De potten zijn droog, maar nooit helemaal. Ergens in de klei zit altijd nog vocht. Als ik nu te snel ga, wordt het stoom en zoekt het zich een weg door de wand.

Soms met geweld. Dus doe ik bijna niets.

Een dun stuk hout.

Wachten.

Nog één.

De temperatuur loopt langzaam op.

Rond de honderd graden hou ik hem tegen.

Een uur.

Nog een.

De zon zakt.

Een vrouw komt kijken naar de meter.

“Hij staat nog altijd op honderd.”

“Ja.”

“Moet hij niet omhoog?”

“Nee.”

Ze kijkt naar het kleine vuur.

“En hoe lang?”

“Tot ik zeker ben.”

“Wanneer ben je zeker?”

Ik kijk naar de oven.

“Straks.”

Ze lacht.

Dat straks wordt bijna vier uur. Vier uur om zo weinig mogelijk te laten gebeuren.

Iemand brengt koffie.

“Dank je.”

Ik zet de beker op een steen. Vergeet hem.

Stookdeur open.

Een klein stuk hout erin.

Deur dicht.

Wachten.

De vrouwen verdwijnen af en toe naar binnen en komen weer terug. Met een trui. Later met een deken.

Iemand zet een stoel dichterbij het vuur.

“Niet te dicht.”

Ze schuift hem tien centimeter achteruit.

“Zo?”

“Perfect.”

“Eindelijk,” zegt ze. Ik glimlach.

De meter beweegt nauwelijks. Dat is goed.

“Gaat het goed?”

“Ja.”

“Hoe weet je dat?”

“Omdat er niets gebeurt.”

Ze kijkt naar de oven.

“Dat is een rare manier om te weten dat iets goed gaat.”

“Geen ploffen,” leg ik uit.

“O.”

Ze kijkt opnieuw. “Ja. Goed dan.”

Na bijna vier uur rond honderd graden leg ik mijn hand tegen de stenen.

Warm.

Nog niet heet.

Ik laat hem nog liggen.

Wacht.

Dan haal ik mijn hand weg.

Nu mag het vuur verder.

Ik leg meer hout op.

De vlam wordt langer en de trek pakt.

Je hoort het meteen.

De oven ademt anders, alsof iets wat uren heeft
liggen slapen zich omdraait. De temperatuur begint
te klimmen.

“Nu?” vragen ze.

“Nu.”

Vanaf hier gaat het sneller.

Deur open. De vlam trekt naar binnen. Twee
stukken hout. Dicht.

De meter reageert.

Nog eens.

Dikkere stukken nu.

Deur open. Hout. Dicht.

Wachten.

Niet lang meer.

Opnieuw.

Ik hak hout. De bijl in het blok. Een droge klap.

Nog een.

Een splinter schiet in mijn hand.

Ik trek hem eruit met mijn tanden.

“Doe normaal.”

Ik kijk op.

Een vrouw staat met haar armen over elkaar.

“Wat?”

“Je hebt daar een tang voor.”

“Een tang?” vraag ik.

Ze schudt haar hoofd.

Ik hak verder.

Het wordt donker.

Wanneer ik de deur open, licht de tuin op. Ik moet mijn gezicht wegdraaien. De hitte duwt tegen me.

Mijn arm erin.

Hout.

Dicht.

De eerste keer trek ik hem sneller terug dan nodig.

Later niet meer.

De haren op mijn arm verschroeien.

Die geur ken ik.

De vrouwen zitten rond de oven met dekens om hun schouders.

Er wordt minder gepraat.

Je kunt lang naar vuur kijken zonder iets te hoeven zeggen.

Ik kijk naar de meter.

Hoger.

Deur open. Hout. Dicht.

De vlammen zijn niet meer oranje.

Geler nu.

Binnen in de oven beginnen de vormen te verdwijnen. Ik zie door het kijkgat geen kommen meer, geen schalen, alleen gloeiende contouren tussen het vuur.

Ik weet waar ze staan. Ik heb ze zelf neergezet. Toch moet ik soms zoeken. De hitte maakt alles gelijk.

Nog hout.

De trek zuigt.

De schoorsteen bromt.

Mijn rug doet pijn.

Mijn handen ook.

Mijn mond is droog.

Ik drink water en proef bijna niets.

Iemand heeft opnieuw koffie gebracht. Ik weet niet wie. De beker staat op het kleine tafeltje naast mijn stoel, tussen mijn handschoenen en mijn telefoon. Op het scherm de stookcurve.

Ik laat de koffie staan.

De whisky staat ernaast. Koud.

Voor later.

Misschien.

Deur open. Hout. Dicht.

De temperatuur stijgt.

Niet snel genoeg.

Meer lucht.

Nog hout.

Wachten.

Te snel.

Minder lucht.

Kijken.

Luisteren.

Nog eens.

Er is een moment waarop ik niet meer weet hoe
laat het is. Alleen hoeveel graden.

De vrouwen zijn stiller geworden.

Eén is naar binnen gegaan.

Later nog één.

Ik weet niet wanneer.

Er zitten er nog een paar bij het vuur. Een gezicht
in het licht. Een deken. Een hand rond een beker.

Ik kijk weer naar de oven.

Hij heeft nu niets onschuldigs meer.

Mijn Monster. Hij gromt.

De naam klopt weer.

De vlammen zoeken hun weg door iedere opening.
Rond de deur gloeit de steen. Wanneer ik hout
toevoeg, schiet er vuur naar buiten en trekt
onmiddellijk weer naar binnen.

Ik sta ervoor.

Te dichtbij waarschijnlijk.

“Pas op.”

Ik hoor het.

Doe een stap achteruit.

Dan weer naar voren.

De meter klimt.

Ik ken deze oven.

Ik weet wat hij doet wanneer hij lucht tekort komt,
wanneer hij te veel hout krijgt, wanneer de trek
vertraagt.

Ik hoor het aan het geluid.

Zie het aan de vlam.

Ruik het soms zelfs. Vooral wanneer ik de kolen
onder het vuurbed oprakel.

En toch komt er ergens in iedere stook een
moment waarop mijn kennis ophoudt en ik alleen
nog kan reageren op wat er voor me gebeurt.

Ik gooi hout op.

De vlam neemt het.

Verder.

Mijn rug.

Mijn handen.

Mijn mond.

De schoorsteen spuwt vuur.

Verder.

Op een bepaald moment ga ik zitten. Niet omdat ik besluit te rusten. Mijn lichaam staat gewoon niet meer op. Ik buig voorover, ellebogen op mijn knieën. De hitte komt tot hier.

Ik sluit mijn ogen.

Niet lang.

Ik mag niet slapen.

Achter mijn oogleden blijft het vuur staan.

Oranje.

Geel.

Bijna wit.

Ik open mijn ogen.

De oven staat er nog.

Natuurlijk.

Ik kom recht. Mijn knieën willen niet meteen mee.

Ik blijf staan tot ze weer mee willen.

Stookdeur open. Hout. Dicht.

Opnieuw en opnieuw.

Intussen zijn de vrouwen naar binnen gegaan.

Ik ben alleen.

Op het heetst van de nacht lijkt de oven groter dan
overdag.

Geen tuin.

Geen boerderij.

Geen bomen.

Alleen vuur, steen en het geluid van lucht die door
een opening wordt getrokken.

Ik kijk naar de meter.

Ik weet niet of het voldoende is.

Nog één keer.

Hout.

Lucht.

Vuur.

Ik wacht.

De temperatuur houdt.

Ik kijk door het kijkgat.

Wit.

Meer kan ik niet zien.

Er komt een moment waarop nog meer doen niet
hetzelfde is als beter doen.

Toch wacht ik nog.

Een minuut.

Misschien twee.

Dan sluit ik de lucht.

Geen hout meer.

Het geluid verandert bijna onmiddellijk.

Ik blijf staan.

Alsof ik iets vergeten ben.

De oven gloeit.

Binnen gebeurt nog van alles waar ik niets meer aan kan veranderen.

Ik leg mijn hand niet tegen de steen. Dat zou belachelijk zijn.

Ik kijk. Genoeg. Denk ik.

Met het afkoelen zal de twijfel terugkomen.

9. Het Lange Wachten

Wanneer ik wakker word, weet ik niet meteen hoe laat het is.

Mijn kleren liggen naast het bed en ruiken naar rook. Mijn handen ook, ondanks de douche vannacht. Zelfs het kussen lijkt ernaar te ruiken.

Ik draai me om.

Mijn rug zegt nee.

Ik blijf liggen.

Niet slapen. Ook niet echt wakker. Mijn lichaam zwaar in het bed, terwijl ergens buiten de oven nog altijd aan het afkoelen is.

Beneden hoor ik stemmen.

Dan gelach.

Koffie.

Ik sta op.

Langzaam.

Mijn knie protesteert wanneer ik mijn broek aantrek. Mijn vingers zijn stijf en in een plooi van mijn hand zit nog wat roet dat er vannacht niet af wilde.

In de keuken zitten de vrouwen al aan tafel.

“En?”

Ik pak een kop.

“Wat?”

“De oven.”

“Hij staat er nog.”

“Dat bedoel ik niet.”

“Ik weet het. Geduld.”

Ik glimlach.

“Ik vermoed dat het gelukt is.”

Het klinkt geruststellender dan ik me voel.

Weet ik veel.

Ik schenk koffie in en ga zitten.

Niemand vraagt verder. Dat is nieuw.

Buiten staat het Monster. Dicht. Ik zie hem door het raam.

Boven de schoorsteen trilt de lucht.

Geen vuur meer. Geen hout meer. Geen meter waar ik om de paar minuten naar keek.

Alleen steen, een zwarte deur en deinende hitte.

Na de koffie loop ik ernaartoe.

De ochtend is koel.

Ik leg mijn hand tegen de stenen. Te heet. Ik trek hem terug.

“En?”

Een van de vrouwen staat achter me.

“Nog warm.”

Ze legt haar hand ook tegen de steen en trekt hem onmiddellijk terug.

“Nog warm?” vraag ik. Ik kijk naar haar. We lachen.

We gaan naar binnen.

Er is niets meer op het programma.

Een hele week heb ik geweten wat er daarna moest gebeuren. Klei. Draaien. Drogen. Glazuren. Oven vullen. Stoken. Iedere handeling bracht de volgende mee. Nu niets.

Iemand stelt voor om te gaan wandelen.

“Wie gaat mee?”

Stoelen schuiven. Er wordt boven iets gehaald. Een vest. Schoenen. Even later staan ze buiten.

Een van hen draait zich om.

“Kom je mee?”

“Nee.”

“Zeker?”

“Ja.”

Ze zwaait. Ik steek mijn hand op.

Dan verdwijnen ze achter de bomen.

Het huis voelt groot. Niet leeg. Groot.

Ik maak koffie en neem hem mee naar buiten, maar niet tot bij de oven. Ik ga verderop zitten, ver genoeg om niet voortdurend mijn hand tegen de stenen te leggen en dicht genoeg om hem te kunnen zien.

De hitte van vannacht zit nog in mijn gezicht. Wanneer ik mijn ogen sluit, zie ik het wit opnieuw, het licht achter het kijkgat, de vlam die langs mijn arm sloeg.

Ik open mijn ogen.

Vogels.

Wind in de bomen.

Een koude oven, dat wil ik nu. En zodra hij koud is, wil ik misschien dat hij nog dicht blijft.

Ik drink. De koffie is warm. Mijn handen liggen om de beker.

Was het voldoende, lang genoeg?

Ik ga in mijn hoofd opnieuw door de laatste uren.

Meer lucht.

Minder lucht.

Die laatste blokken hout.

Had ik nog een kwartier moeten doorgaan?

Ik kijk naar de oven. Hij antwoordt niet. Ik glimlach.

Na een tijdje sta ik op.

In de tuin loopt een oude stenen muur. Scheef, onregelmatig, stenen van verschillende grootte, sommige verder naar buiten dan andere.

Tussen twee stenen groeit een klein plantje.

Ik buk. Mijn hand gaat ernaartoe. Onkruid, waarschijnlijk.

Ik raak een blaadje aan.

Laat het staan.

Wanneer de vrouwen terugkomen, hoor ik ze al van ver. Stemmen. Gelach. Ze komen over het pad verspreid naar huis, niet meer in het groepje waarmee ze vertrokken. Iemand draagt haar schoenen in haar hand.

“Goed gewandeld?”

“Ja.”

“Je had mee moeten gaan.”

“Misschien.”

Ze loopt voorbij. Ik kijk haar na.

Aan de lange tafel wordt gegeten.

Er wordt gepraat over de potten. Welke goed gelukt zal zijn. Welke niet.

“Die van mij is mislukt.”

“Je hebt hem nog niet gezien.”

“Ik weet het.”

“Hoe kun je dat dan weten?”

Ze haalt haar schouders op.

“Goed. Dan is hij niet mislukt.”

Er wordt verder gegeten.

’s Middags probeert iemand door een kleine opening naar binnen te kijken.

“Zie je iets?”

“Zwart.”

“Mooi.”

Ze komt recht.

“Geduld,” probeer ik.

“Jij hebt makkelijk praten.”

Dat heb ik niet.

’s Avonds vraagt iemand:

“Welke pot vond jij het mooist?”

“Voor of na de oven?”

“Voor.”

Ik denk na.

“Dat weet ik niet meer.”

“Je hebt ze allemaal vastgehad.”

“Ja.”

Sommige meer dan eens. Verplaatst. Gedraaid.
Bekeken. Gisteren wist ik nog bijna precies waar
iedere pot stond. Nu niet meer. Misschien als ik de
deur open. Maar die blijft dicht.

Buiten wordt het donker.

Niemand vraagt nog wanneer we hem openen.

In de plooien van mijn handen zit nog zwart.

Ik kijk naar buiten.

Het Monster.

Dicht.

Voor één keer moet niemand iets doen.

Morgen openen we hem.

10. De Oven

Na de ochtendkoffie lopen we naar het tuinatelier.
De vrouwen zijn me voor.

De oven staat er zoals gisteren. Dicht. Zwaar.

Ik leg mijn hand tegen de deur. Nog warm.

“Een beetje geduld nog,” zeg ik.

We gaan terug naar de keuken. Iemand snijdt
brood, een stoel schuift over de vloer. Er wordt
gelachen om iets wat niets met de oven te maken
heeft. Ik antwoord wanneer iemand iets vraagt.

Tijdens het stoken had ik hout in mijn handen.
Vandaag weet ik niet goed waar ik ze moet laten.

Maar mijn ogen gaan telkens naar buiten.

Na een tijdje sta ik op.

“Kom.”

Deze keer voelt de deur koud genoeg.

De vrouwen komen achter me aan. Niemand loopt voor.

Bij de oven blijf ik staan. Mijn hand op de eerste bout.

Een week lang hebben we hiernaartoe gewerkt.

“Nu?”

“Ja.”

Ik draai de eerste bout los. Dan de tweede.

Ik trek.

De deur komt met moeite los.

Een droge warmte komt naar buiten.

De geur van roet en as.

De vrouwen komen dichterbij.

Ik kijk naar binnen.

Eerst naar de glans. Dan naar de kleur. Het glazuur is gesmolten. Ik adem uit.

“En?” vragen ze.

“Wacht.”

Ik wil eerst het geheel zien. De weg die het vuur heeft genomen. Waar de as is neergekomen. Welke kant het heetst werd en welke hoek de vlam nauwelijks bereikte.

Te droog. Te heet. Te weinig as.

Achter mij klinkt een zacht “o”.

Dan een “wauw”.

Ik kijk opnieuw. Misschien kijken zij beter.

“Mag het eruit?” vragen ze.

“Ja.”

Ik pak de eerste kom.

Nog warm.

Ik geef hem door.

Twee handen nemen hem aan.

Dan de volgende.

En nog één.

De rij achter mij groeit.

“Is deze van mij?”

“Ik denk het.”

“Nee, die is van mij.”

“O ja.”

Er wordt gelachen.

Een kom komt naar buiten. Bruin aan de ene kant.
Groen waar ik het niet verwachtte. De maakster
neemt hem vast en draait hem langzaam rond. Nog
eens.

“Maar ik had toch die grijze genomen?”

“Ja.”

Ze kijkt naar mij.

“Dit is geen grijs.”

“Nee.”

Ze kijkt weer naar haar kom.

“Gelukkig.”

Ik lach.

De volgende.

Een barst. Een duim gaat erover.

“Ah.”

Meer niet. Ze zet hem bij de rest.

Dan komt de schaal. De schaal die geen schaal moest worden. Ik herken haar meteen. De rand is vervormd. Aan één kant zit as. De kleur loopt van donkerbruin naar bijna zwart.

Ik geef haar door.

“Mijn mislukking.”

Ze neemt hem aan. Draait hem langzaam rond. Houdt hem verder van zich af. Dan dichterbij.

“Die is schoon.”

Ik kijk naar de schaal. Ze heeft gelijk.

Verder.

Pot na pot. Sommige krijgen meteen een eigenaar.
Andere gaan van hand tot hand.

“Van wie was deze?”

Drie vrouwen kijken. Niemand weet het. We zetten hem apart.

De oven wordt leger. Ik kan verder naar binnen. De hitte zit nog in de stenen en raakt mijn gezicht wanneer ik buk.

Niet zoals die nacht. Meer als een herinnering eraan.

Achteraan staat een kom die ik bijna niet meer in de oven kreeg. Ik pak hem vast. De voet zit niet vast aan de ovenvloer. Goed. Ik haal hem eruit. Zet hem neer. Zeg niets.

“En?” vraagt iemand.

“Wat?”

“Is hij goed?”

“Ja.”

“Alleen ja?”

“Wat wil je dat ik zeg?” We lachen.

Dan komt er een pot die ik niet begrijp. Ik draai hem in mijn handen. De kleur klopt niet met de plek waar hij stond.

“Tiens.”

“Wat?”

“Ik weet het niet.”

“Is dat slecht?”

“Nee.”

Ik draai hem nog eens. Rood aan één kant. Een dunne glans waar ik hem mat had verwacht. As op een plek waar volgens mij nauwelijks vlam kan zijn geweest.

“Bijzonder.”

Ik geef hem door.

Bij de laatste rij moet ik bijna in de oven kruipen. Mijn handen worden opnieuw zwart. Eerder grijs. Niet van vuur deze keer. Van as en roet. Ik haal de laatste pot eruit.

Wanneer ik me omdraai, zitten de vrouwen rond de tafel met hun werk voor zich.

Ik blijf staan.

Ze pakken de potten vast, draaien ze om, zetten ze neer en nemen ze opnieuw.

Er wordt minder gepraat. Een hand gaat over een ruwe plek. Een duim volgt een rand. Iemand houdt haar kom naar het licht. Een ander kijkt in de hare alsof daar nog iets te zien is. Nu hebben ze een huid. De kleuren zijn dieper. As is in het oppervlak gesmolten. De vlam heeft donkere banen getrokken, glans achtergelaten, rood, bruin, zwart en hier en daar iets waarvoor ik geen naam heb.

Ik kijk naar de vrouwen. Ook zij zijn stiller geworden.

Niet de stilte van de eerste ochtend, toen iedereen wachtte op wat ik zou zeggen.

Deze stilte heeft mij niet nodig.

Een vrouw houdt haar kom omhoog.

“Deze neem ik mee naar huis.”

“Dat is toch de bedoeling?” vraag ik.

Glimlachend zegt ze: “Nee.”

Ze houdt hem dicht tegen zich aan.

“Nee. Deze hou ik.”

Ik loop terug naar de oven. Leg mijn hand tegen de steen. Warm. Meer niet.

Iemand zegt dat ze nog nooit zoiets heeft gemaakt.

Een ander zegt niets.

Ik kijk naar mijn grijze handen. Laat ze zakken.

Achter mij staan hun potten op tafel. Niet zoals ze ze bedacht hadden. Wel van hen.

11. Stilte

De laatste avond blijven we langer aan tafel dan anders.

De borden zijn leeg, de glazen nog niet, en het gesprek hoeft nergens meer naartoe. Er wordt nog wijn ingeschonken.

“Een beetje?”

“Een beetje.”

Het wordt meer dan een beetje.

Iemand vertelt over de eerste dag.

“Die eerste kom van mij.”

“Welke?”

“Dat gedrocht.”

“Je was er zo trots op.”

“Ja.” Er wordt gelachen.

“En jij zei dat hij goed was,” zegt ze tegen me.

“Ik heb waarschijnlijk gezegd dat je hem moest laten staan.”

“Dat is hetzelfde.”

“Nee.”

Ze kijkt me aan.

“Bijna,” zeg ik.

“Ook niet.” We lachen erom.

Aan de andere kant van de tafel begint iemand over de oven.

“Je gezicht.”

“Wat was er met mijn gezicht?”

“Toen je hem opende. Je zei niets.”

“Ik was aan het kijken.”

“Wij ook.”

“Jullie keken naar de potten.”

“En jij?”

Ik neem mijn glas.

“Naar wat er gebeurd was.”

Even is het stil. Dan begint iemand anders te praten. De gesprekken lopen door elkaar, zoals de eerste avond, maar toen luisterde iedereen nog naar wie wanneer sprak. Nu niet meer.

De stillen zijn niet meer zo stil. De luiden nog altijd luid. Blijkbaar hoeft niet alles te veranderen.

Iemand staat op om een fles te halen. Een ander neemt twee lege borden mee naar de keuken.

“Laat maar staan,” zeg ik.

“Waarom?”

“Omdat het morgen ook nog kan.”

Ze kijkt naar de borden in haar handen.

“Dat hoor ik jou niet vaak zeggen.”

“Nee, dat is waar.”

Ze zet ze terug. We blijven zitten.

Er wordt gepraat over thuis. Over kinderen. Over werk. Over hoe lang de rit morgen zal duren. Iemand probeert uit te rekenen hoe ze haar schaal in de auto krijgt zonder dat hij breekt.

“Een deken.”

“Mijn kleren.”

“Op de schoot van je man.”

“Die bleef thuis.” Er wordt gelachen.

Later valt er weer een stilte. Niemand vult haar. Een vork raakt een bord. Iemand schenkt wijn bij. Buiten blaft een hond.

Ik sta op en loop naar buiten. De lucht is koel. Ik adem diep in. Achter mij blijven de stemmen doorgaan. Ik loop een paar passen het erf op en draai me om. Door het raam zie ik de vrouwen rond de lange tafel. Een hand gaat omhoog. Iemand buigt naar voren. Een ander leunt achterover met haar glas tegen haar borst. Ik hoor niet wat ze zeggen. Ze zitten binnen rond mijn tafel.

Zonder mij.

Ik blijf kijken. Het stoort me niet. Na een tijdje ga ik terug naar binnen.

“Daar is hij weer.”

“Waar was je?”

“Buiten,” zeg ik.

“Waarom?”

Ik ga zitten.

“Geen idee.”

Er wordt een glas naar me toegeschoven. Ik neem het aan. Aan de buitenkant zit een vingerafdruk. Ik zie hem.

‘Glazen zijn vooral aan de buitenkant vuil.’

Ik drink.

Later wordt de tafel toch afgeruimd. Glazen naar de keuken. Borden op elkaar. Stoelen naar achteren. Niemand vraagt wat waar moet. Iemand veegt de tafel. Een ander zet de glazen weg. Een derde draagt de flessen naar de keuken. Ik sta erbij.

Eén voor één verdwijnen ze naar boven.

“Tot morgen.”

“Tot morgen.”

“Niet te vroeg.”

“Jullie moeten rijden.”

“Daarom juist.”

De laatste gaat de trap op. Ik blijf alleen in de keuken. Op tafel staat nog één glas. Ik neem het mee. Doe het licht uit.

's Morgens zijn het de koffers die ik eerst hoor.

Wieltjes over de vloer. Een deur. Voetstappen op de trap.

Wanneer ik beneden kom, staat de eerste tas al bij de voordeur.

Op tafel ligt brood. Koffie. Dezelfde tafel. Een andere ochtend.

Er wordt gegeten en tegelijk ingepakt.

“Heb jij mijn oplader gezien?”

“Nee,” zeg ik.

“Die lag gisteren hier.”

“Dan ligt hij er waarschijnlijk nog.”

Iemand loopt weer naar boven.

De potten moeten mee. Dat blijkt ingewikkelder dan kleren inpakken.

Ik wikkel een kom in een handdoek. Naast me stopt iemand haar schaal tussen twee truien.

“Zo?”

“Dat zou ik niet doen.”

Alles komt weer uit de tas.

We beginnen opnieuw.

Ik pak een kom vast.

Ze wordt in een trui gewikkeld en tussen twee paar schoenen gelegd.

“Niet daar.”

Ze kijkt naar me.

“Jij zei toch dat ik moest loslaten?”

“Niet letterlijk.” Ze lacht.

De eerste koffer gaat naar buiten. De honden lopen mee. Een achterklep gaat open. Tassen erin. Nog één. Er wordt opnieuw naar boven gelopen.

“Heb ik alles?”

“Dat weet ik niet.”

“Jij weet ook nooit iets.”

“Dat heb je eindelijk begrepen.” Ze lacht.

Dan komt het afscheid.

Niet allemaal tegelijk. Eén voor één.

Een omhelzing.

“Dank je.”

“Graag gedaan.”

Nog een.

Nog een.

“Tot volgend jaar.”

“Wie weet.”

“Zeker.”

Een ander zegt niets.

Ze omhelst me.

Laat los.

Kijkt naar me.

“Merci.”

Ik glimlach. Meer niet.

De eerste auto rijdt weg. Een hand uit het raam.

De honden lopen een stukje mee.

Dan de volgende. De motor verdwijnt achter de bomen.

Nog twee.

Nog één.

Bij de laatste duurt het langer. Er is altijd één tas waarvoor nergens plaats meer is.

Uiteindelijk lukt het. De achterklep valt dicht.

“Dag.”

“Dag.”

Ze stapt in. De auto rijdt het erf af. Ik blijf staan tot ik de motor niet meer hoor.

Dan is het stil.

De honden liggen voor het huis.

Ik loop naar het atelier. De deur staat open. De schijven staan stil.

Op de vloer liggen droge spatten klei. Een spons hangt op de rand van een emmer. Een stoel staat scheef.

Ik kijk ernaar.

Laat hem staan.

De planken en rekken leeg.

Een week geleden lagen hier hompen klei.
Ongeveer even groot. Ongeveer even zwaar.

Ik loop verder.

Naar de oven.

De deur is dicht. Ik leg mijn hand tegen de steen.
Koud.

Een paar dagen geleden kon ik hier nauwelijks voor
staan.

Ik laat mijn hand nog even liggen. Dan loop ik
door. Achter de oven begint de tuin.

De wind beweegt door het hoge gras.

Verderop staan de jonge truffelbomen. Tientallen
rijen. Nog klein. Mijn bomen.

Ik heb ze geplant.

Ze weten niets van mijn plannen.

Ze groeien.

Een week bij GHESQ

Ongeveer zoveel is een novelle. De vrouwen en de gebeurtenissen vormen geen programma dat zich elke week herhaalt. Wel geeft het verhaal een beeld van het leven en werken hier.

Ik ben Koen Ghesquière. In mijn atelier in Villiers-les-Moines, in Bourgondië, werk ik met klei en een houtgestookte oven. Tijdens een keramiekweek draaien en werken we samen, eten we aan dezelfde tafel en volgen we het tempo dat de klei, het drogen en het vuur toelaten.

Je verblijft op de boerderij. Het is een week om te werken, te proberen en opnieuw te beginnen. Je hoeft niet met een bepaald aantal geslaagde potten naar huis te gaan.

Denk je na het lezen: *daar wil ik bij zijn?* Stuur me dan een bericht. Ik vertel je graag hoe de kamers zijn ingedeeld en welke weken, plaatsen en prijzen op dat moment beschikbaar zijn.

Koen Ghesquière

GHESQ

Villiers-les-Moines, Bourgondië

Instagram: [@ghesqceramics](https://www.instagram.com/ghesqceramics)

www.fajag.com

